

KUZEY MAKEDONYA CUMHURİYETİ

YATIRIM VE İŞ ORTAMI

Zorica Apostolska Yabancı Yatırımlar Bakanı

Kasım, 2019

Kilit ekonomik göstergeler– istikrar ve büyüme

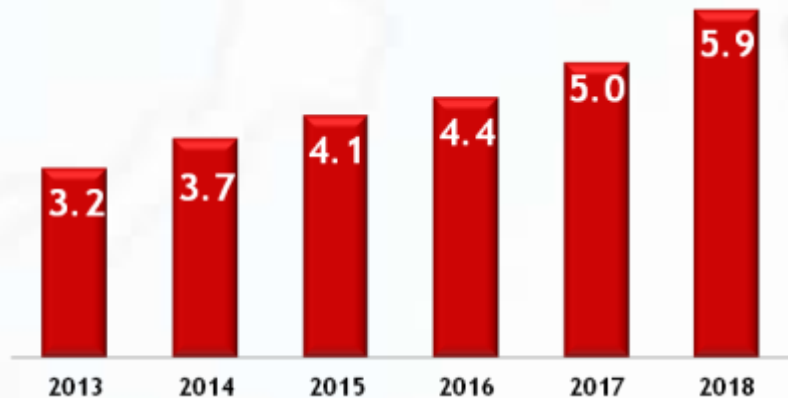
REEL GSYH BÜYÜME ORANI (% olarak)

“GENEL EKONOMİ AVRUPA ORTALAMASINDAN DAHA HIZLI BÜYÜYOR”

YILLARA GÖRE İHRACAT (milyar EUR olarak)

“DYY TARAFINDAN SÜRDÜRÜLEN İHRACATTA BÜYÜME”

BÜTÇE AÇIĞI VE DEVLET BORCU (GSYH % olarak)

“AVRUPA’DA EN DÜŞÜK DEVLET BORÇLARINDAN BİRİ”

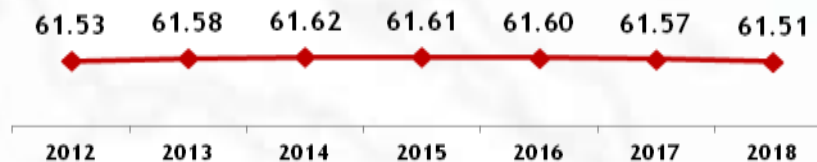
ENFLASYON

“DÜŞÜK VE İSTİKRARLI ENFLASYON”

DÖVİZ KURU

“KUR RİSKİ YOK: DÖVİZ KURU EURO’YA SABİTLENMİŞTİR”
EUR/MKD - Döviz kuru

Olağanüstü bir iş ortamı

**DÜNYADA #10
(AVRUPA'DA # 4)
“İŞ YAPMA KOLAYLIĞI”NA GÖRE**

*Dünya Bankası'nın
2019 yılına ait İş Yapma Raporu*

**AVRUPA'DA #1 İŞ BAŞLATMA
KOLAYLIĞI BAKIMINDAN**

*Dünya Bankası'nın
2016, 2017 yıllarına ait İş Yapma Raporu*

**DÜNYADA #7
YATIRIMCILARI KORUMA
BAKIMINDAN**

2019 yılına ait İş Yapma Raporu

**AVRUPA'DA MALİYET ETKİNLİĞİ
BAKIMINDAN #1 ÜLKE**

*Geleceğin Avrupa Şehirleri ve Bölgeleri
2016/17*

**EN DÜŞÜŞ VERGİ ORANI
SEVİYESİ BAKIMINDAN
DÜNYA'DA #1**

PWC and World Bank Group 2014 Study

**İŞ BAŞLATMA
BAKIMINDAN DÜNYADA
#5 EN İYİ YER**

*CNN'in Going Global
baskısı*

**2014 YILINDA DYY TARAFINDAN AÇILAN
İŞYERLERİ BAKIMINDAN EN HIZLI
BÜYÜME**

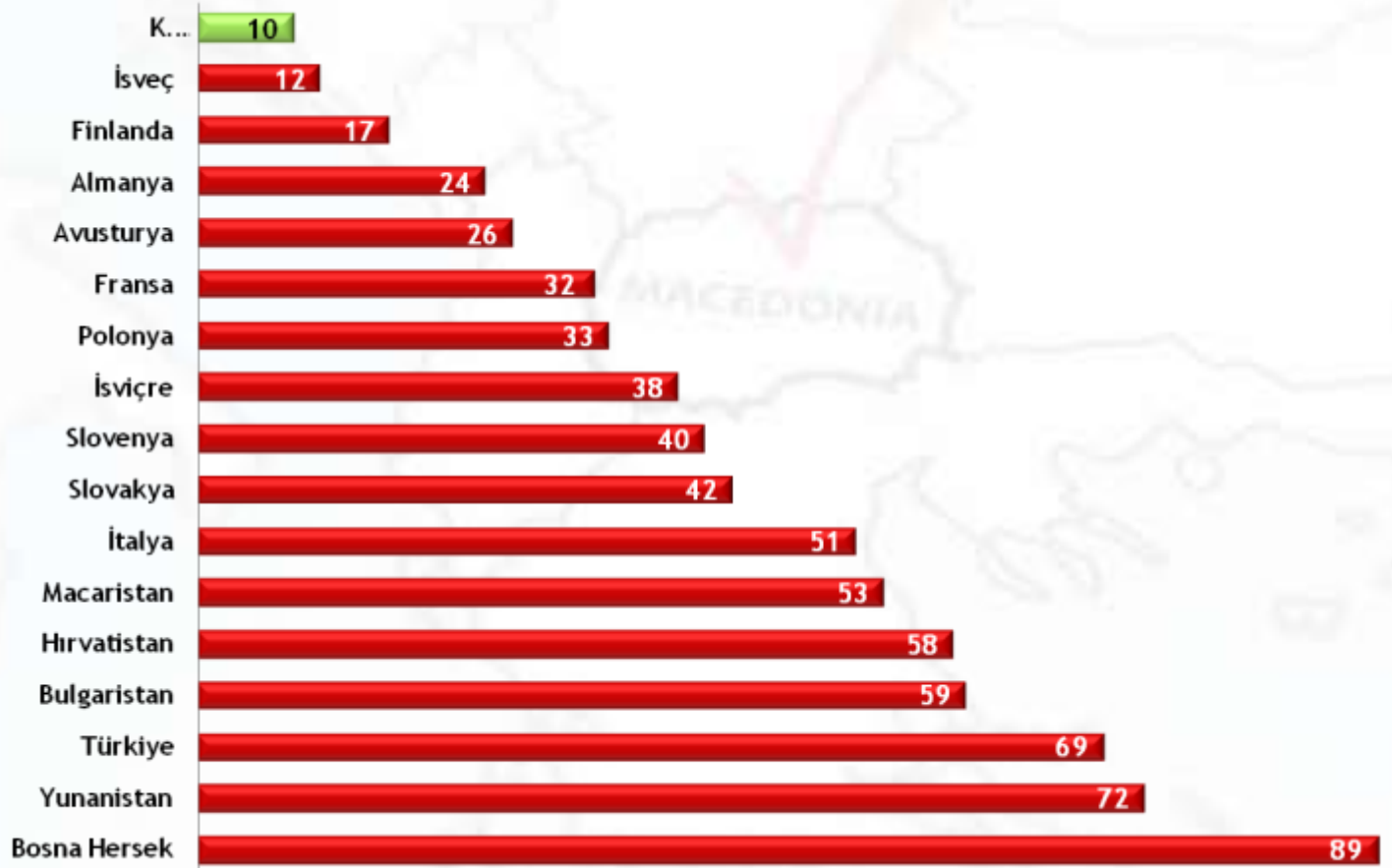
EY anketi Avrupa 2015

Dünyada en iyi iş ortamlarından biri

“KÜRESEL OLARAK #10 ve AVRUPA KITASI’NDA #1”

**İŞ YAPMA KOLAYLIĞI 2019,
UFK & DÜNYA BANKASI’NIN KÜRESEL SIRALAMALARI**

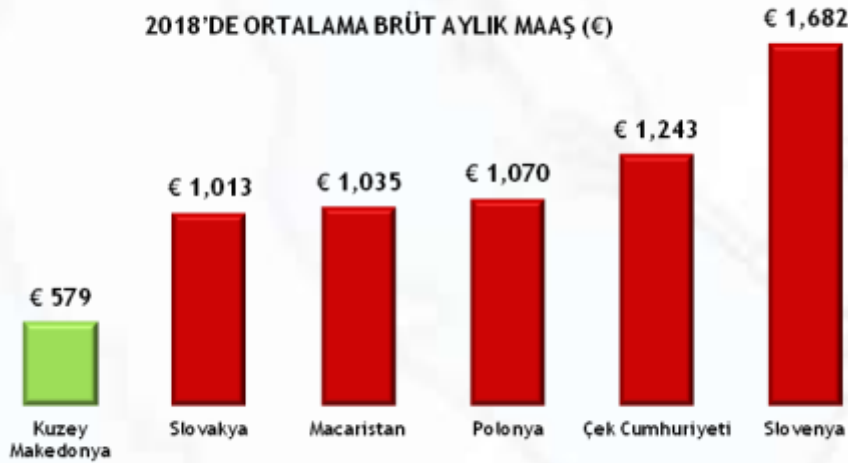
Kriterler şunları içerir: Bir işletme kurmak, yatırımcıları korumak, inşaat ruhsatı almak, sözleşmeleri uygulamak, kredi almak, sınır ötesi ticaret yapmak, elektrik almak, mülk tescili yapmak, vergi ödemek vb.

Yüksek rekabet gücü olan işçilik maliyetleri ve dünyadaki en düşük vergiler

Maaşlar

“İŞÇİLİK MALİYETLERİ- BÜYÜK BİR MALİYET AVANTAJI”

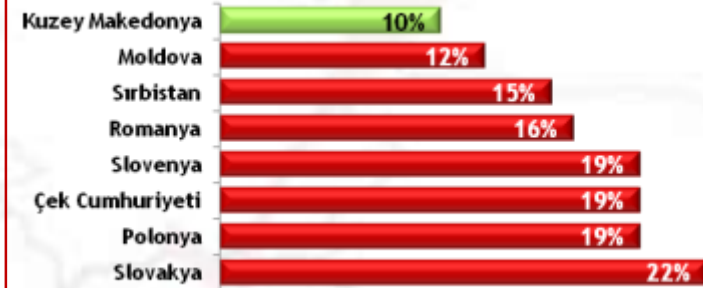
2018'DE ORTALAMA BRÜT AYLIK MAŞ (€)

Vergiler

“DÜNYADAKİ EN DÜŞÜK VERGİ ORTAMI”

Kurumsal vergi

Kişisel gelir vergisi (genel oran)

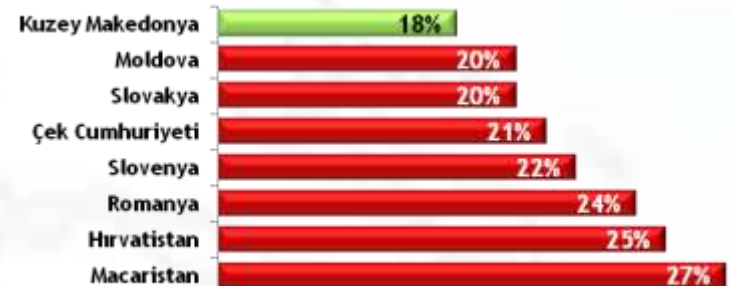
“NEREDEYSE SIFIR ÜCRET ENFLASYONU”

K. Makedonya- ortalama brüt aylık maaş

CAGR=3.46%

Genel KDV oranları

Source: The Vienna Institute for International Economic Studies (WIIW)

Source: State Statistical Office

Sources: PricewaterhouseCoopers, Deloitte, KPMG

İşsizlik oranları– Bölgesel kıyaslama

- Makedonya'da, Orta ve Doğu Avrupa'daki ülkelerle karşılaştırıldığında önemli ölçüde daha yüksek işsizlik oranı mevcut
- İlgili becerilere ve dillere sahip mevcut iş gücü, geniş kaynak havuzuna erişim fırsatı
- CEE ülkelerinde binlerce çalışanı çalıştıran çokuluslu büyük profesyonel servis sağlayıcılar için keşfedilmemiş varış yeri
- Ulusal İstihdam Ajansının işe alım sürecini kolaylaştırmaya hazır olması (çokuluslu şirketlerin işgücü projeksiyonlarını karşılamalarına yardımcı oldu)
- Yetenekli yabancı ve yerli işe alım ajanslarının yüksek kalibreli profesyonellerin peşinde olması

Mükemmel dil becerilerine sahip iyi eğitilmiş işgücü

- 30 yaşın altındaki nüfus % 40'tan fazlasını oluşturmaktadır
 - İmalat Sanayileri, Makedonya'da tarihsel olarak yer almaktadır (otobüs üretimi, parça üretimi)
 - Geleneksel olarak güçlü teknik okullar mükemmel bir kaynak sağlar.
 - Tipik olarak sadık, hızlı öğrenen çalışanlar (yatırımcının geri bildirimleri ile kanıtlanan); Çok düşük kayıp oranları
 - Orta yönetim kapasitelerin mevcudiyeti (örneğin, yabancı şirketlerde düşük sayıda gurbetçi)
-
- Liselerde iki yabancı dil zorunludur: İngilizce ve Almanca, Fransızca, İtalyanca veya Rusça

Yabancı diller	İlkokul öğrencileri, toplamın %'si	Lise öğrencileri, toplamın %'si
İngilizce	100%	99.9%
Almanca	24.4%	27.2%
Fransızca	18.7%	24%

650 milyon tüketici- gümrüksüz piyasa

- **AB- Avrupa Birliği** (~500 milyon tüketici, 28 ülke):

Nisan 2001'de AB ile İstikrar ve Ortaklık Anlaşması

- **EFTA - Avrupa Serbest Ticaret Birliği** (12.5 mil tüketici)

İzlanda, Lihtenştayn, Norveç ve İsviçre

- **CEFTA - Orta Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması:** (22 mil)

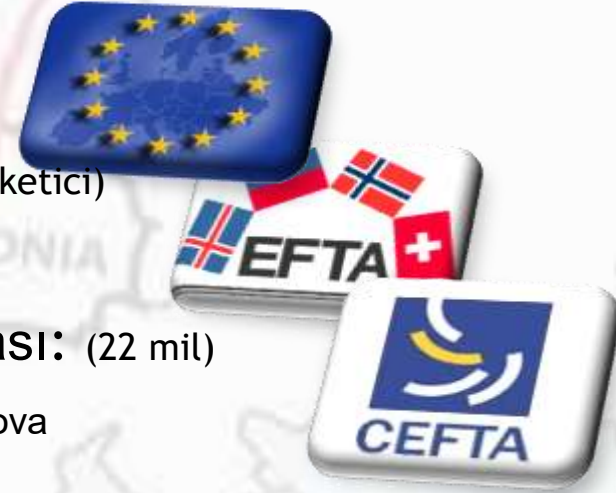
Arnavutluk, Bosna Hersek, Sırbistan, Karadağ, Moldova ve Kosova

- **İkili Serbest Ticaret Anlaşmaları:** Türkiye (74 mil) ve Ukrayna (46 mil)

- **Yaklaşık 30 iki taraflı Yatırımları Koruma Anlaşması:**

Avusturya, Belçika, Belarus, Bulgaristan, Çin, Çek Cumhuriyeti, Mısır, Finlandiya, Fransa, Almanya, Macaristan, İran, İtalya, Kore, Malezya, Hollanda, Polonya, Romanya, Rusya, İsveç, İsviçre, Tayvan, Slovakya, Slovenya

- NATO üyesi ve AB aday ülkesi

Serbest Ekonomik Bölgeler - Ülke genelinde SEB'ler

Serbest Ekonomik Bölgelerde yatırımlar için teşvik paketleri

Bir Serbest Ekonomik Bölgede teşvik paketinin ana unsurları

Unsur	Detaylar
Kurumsal gelir vergisi	10 yıl için %0
Kişisel gelir vergisi	10 yıl için %0
Katma Değer Vergisi	%0
Gümrük	Hammadde ve ekipmanlarda %0 ¹
Emlak vergisi	%0
Özel Tüketim Vergisi	%0
SEB’de arazi	Yıllık metrekare başına sadece 0,1 €
Bölgeden AB ülkelerine hızlı ihracat için sınırda bulunan Yeşil Gümrük Kanalı	
İnşaat arazisinin düzenlenmesi için ücret ödemekten muafiyet	
Bölgelerde ve bakım sonrası altyapı bakımı (SEB)	

1. AB ve FTA ülkeleri

1

YATIRIMLARIN DESTEKLENMESİ

- 1.1 Yeni iş yerleri oluşturma
- 1.2 Yerli tedarikçilerle işbirliği
- 1.3 Teknolojik gelişme ve araştırma için örgütsel formlar oluşturmak
- 1.4 Makedonya Cumhuriyeti için önemli ekonomik çıkar yatırımları
- 1.5 Sermaye yatırım ve gelirindeki artış
- 1.6 Zor durumda olan işletmelerin satın alınması

2

REKABETİN DESTEKLENMESİ

- 2.1 Yeni piyasaların elde edilmesi için firmaların rekabet edebilirliğinin arttırılması
- 2.2 Yeni pazarlar kazanmak ve satışları artırmak

СТОЛБ

3

YENİLİKLERİN DESTEKLENMESİ

- 3.1 Hızlı büyüyen şirketler için hibeler
- 3.2 Mikro Kurumsal Hibeler
- 3.3 Yenilik Geliştirme Hibeleri
- 3.4 Yeni istihdam edilen gençler için mesleki gelişim hibeleri ve stajlar
- 3.5 İş hızlandırıcıları ve teknoloji genişlemesi

BAŞVURU İÇİN ÖN ŞARTLAR

FİNANSAL DESTEK PROGRAMLARI İÇİN ÜÇ TEMEL ŞART (SÜTÜN 1 VE SÜTÜN 2)

- 1** İMALATTA YATIRIM PROJESİ BAŞLATMIŞ
VEYA PLANLAMAKTA OLAN ŞİRKETLER
- 2** SON MALİ YILIN GELİRLERİ, GEÇMİŞ 3
MALİ YILDA GELİRLERİN
ORTALAMASINDAN YÜKSEK OLMALIDIR
- 3** SON MALİ YILDA ÇALIŞAN SAYISI, GEÇMİŞ
3 YILDA ORTALAMA ÇALIŞAN SAYISINDAN
%5 DAHA DÜŞÜK OLMAMALIDIR

DAHİL OLMAYAN ŞİRKETLER:

- DEVLETE AİT ŞİRKETLER
- LİSANSLI FAALİYETLER/
SEKTÖRLERDE ÇALIŞAN ŞİRKETLER
- DÜZENLEYİCİ FAALİYETLER/
SEKTÖRLERDE ÇALIŞAN ŞİRKETLER
- ÖZEL AMAÇLI ÜRÜNLER İMALAT
EDEN ŞİRKETLER (SAVUNMA, ASKERİ
VS.)
- ŞİRKETLER- SÜBVANSİYON
FAYDALANICILARI VE İŞTİRAKLERİ
- ÖZEL TÜKETİM VERGİSİNE TABİ
ÜRÜNLER ÜRETEK ŞİRKETLER

Not: Yeni kayıtlı şirketler için, son 3 mali yıldaKl ortalama gelirler (ön koşul 2) ve ortalama çalışan sayısı (ön koşul 3) 0 (sıfır) olarak kabul edilecektir.

NİTELİK KRİTERLERİ

1

EN AZ 4 MİLYON AVROLUK YATIRIM VE 300 YENİ İŞ YERİ

VEYA

2

EN AZ 15 MİLYON AVROLUK YATIRIM

TOPLAM YATIRIM MAALİYETLERİNDEN EN ÇOK
%50

(DEVLET DESTEĞİ DENETİMİ KANUNU UYARINCA)

DESTEK ŞEKİLLERİ

- 1) MC VATANDAŞI OLAN ÇALIŞAN MAAŞLARI İÇİN ÖDENEN **KİŞİSEL GELİR VERGİSİ** TUTARINDA MİKTARIN ÖDENMESİ (10 YIL)
- 2) ÖDENEN **GELİR VERGİSİ** TUTARINDA MİKTARIN ÖDENMESİ (10 YIL)
- 3) **1,000,000 AVRO'** YA KADAR **YATIRIMIN %10'U TUTARINDA NAKİT TAHSİSİ** (3 YIL)
- 4) ASGARİ ÜCRETEN %50 TUTARINDA DAHA YÜKSEK OLAN ÖDENMİŞ NET MAAŞ İÇİN **ÇALIŞAN BAŞINA NAKİT TAHSİSİ** (4 YIL)
 - **300 KİŞİYE İSTİHDAM SAĞLAYAN İŞLETME BAŞINA 2,000 AVRO**
 - **300 İLA 500 KİŞİYE İSTİHDAM SAĞLAYAN İŞLETME BAŞINA 3,000 AVRO**
 - **501 İLA 1,000 KİŞİYE İSTİHDAM SAĞLAYAN İŞLETME BAŞINA 3,500 AVRO**
 - **1000 KİŞİ ÜZERİNDE KİŞİYE İSTİHDAM SAĞLAYAN İŞLETME BAŞINA 4,000 AVRO**

Hatırlatma:

- Bu tedbir kapsamında nakit hibelerin kullanılması, yeni istihdam destek önleminde nakit hibelerin kullanımını hariç tutmaktadır (önlem 1.1).
- Bu tedbirin yatırım tutarında %10'luk bir getiri kullanılması, yatırım yatırımı ve gelir büyümesi için destek önleminde %10'luk bir yatırım getirisinin kullanılmasını önler (tedbir 1.5).

TEMEL AMAÇ:

YATIRIM TUTARININ GERİ DÖNÜŞÜMÜ YOLUYLA SATIŞ
ARTIŞININ TEŞVİK EDİLMESİ

10% YATIRIM MALİYETLERİNİN **%10**'LUK
TUTARININ, **5 YIL** SÜRE İLE EN ÇOK
5,000,000 AVRO'YA KADAR
(YILLIK 1,000,000 AVRO)

KRİTERLER:

- 1) Toplam gelirlerde, önceki 3 yıldaki ortalamadan en az % 5 daha fazla artış
- 2) Ortalama çalışan sayısı, önceki 3 yılın ortalamasına göre % 5'ten daha fazla azaltılmamalıdır.

YENİ PİYASALAR ELDE ETMEK
İÇİN HAKLI MALİYETLERDEN

%20

SÜREKLİ UYGULAMA

MAKSİMUM TUTAR:
30,000 AVRO

HAKLI MALİYETLER

- Yurtdışı fuarlarına organize katılım
- Ülke ziyaretleri sırasında organize iş etkinliklerine katılım
- Yabancı piyasa şirketleri ile iş toplantıları
- Dış piyasaları araştırmak
- Yabancı piyasaların gereksinimlerine göre ürünlerin belgelendirilmesi
- Yurtdışı piyasalarında pazarlama hazırlığı (tanıtım malzemesi, katalog, broşür, web sitesi tasarımı)

ÜRETİLEN GİRDİLERİN %15
MAKEDONYA'DAN TEDARİK EDİLMİŞSE, %1
TOPLAM TEDARİK DEĞERİNİN

kamu hizmetleri (elektrik, yakıt, gaz, su, kamu hizmetleri vb.) ve yasal, muhasebe veya danışmanlık hizmetlerinin alımı dikkate alınmaz.

MAKSİMUM TUTAR:

YILLIK 300,000 AVRO

7 YIL SÜRE İLE

**KESİN OLARAK ŞUNLAR İÇİN
GEÇERLİDİR:**

TEKNOLOJİ-ENDÜSTRİYEL

KALKINMA BÖLGELERİNDE

YERLEŞİK ŞİRKETLER (TİDZ)

ASGARİ NET
MAAŞTAN

50%

ORANINDA DAHA
YÜKSEK MAAŞLAR
İÇİN

ÖDENEN NET
MAAŞIN

20%

ORANI
YÜKSEKLİĞİNDE
DESTEK

KRİTERYUMLAR

Yeni işe alınmışların en az %75'i:

- Son 3 ayda iş ilişkisi kurmamış olması, veya
- İlk defa bir iş ilişkisi kurmaktalar, veya
- Son iş ilişkilerinin iflas veya tasfiyeden ötürü sona ermiş olan kişilerdir, veya
- Kamu veya devlet idaresinden alınmış kişilerdir

YILLIK MAKSİMUM TUTAR:
BİR ADET İSTİHDAM İÇİN 4,400 AVRO

ASGARİ KULLANMA SÜRESİ:
5 YIL

**YENİ MAKİNALAR VE EKİPMANLAR İÇİN
VEYA BİNA VE ARSA YATIRIMLARI İÇİN
YATIRIM DÖNÜŞÜ**

%10

MAKSİMUM DESTEK TUTARI:

5,000,000 AVRO

(YILLIK 1,000,000 AVRO)

MAKSİMUM DESTEK SÜRESİ

5 YIL

**SANAYİ ARAŞTIRMALARI İÇİN TOPLAM
HAKLI MALİYETİN**

%50

MAKSİMUM DESTEK TUTARI:
1,000,000 AVRO

5 YIL

Haklı maliyetler

- 1) ALET VE EKİPMAN MAALİYETLERİ
- 2) BİNALAR VE ARSA
- 3) ANLAŞMALI ARAŞTIRMA, TEKNİK BİLGİLER VE PATENTLER, DANIŞMANLIK HİZMETLERİ İÇİN MALİYET
- 4) DOĞRUDAN ARAŞTIRMA PROJELERİ SONUCU OLARAK MEYDANA ÇIKMIŞ EK MALİYETLER
- 5) DİĞER İŞLETME MALİYETLERİ

TEMEL KRİTER:
BİRİNCİL FAALİYET ALANI - ÜRETİM

YATIRIM DESTEĞİ HESAPLAYICISI

Yatırım ve Rekabet Edebilirlik İçin Finansal Destek Hesaplama, şirketlere girdilerine dayanarak yatırım projeleri için bekleyebilecekleri finansal desteğin türü ve miktarı hakkında bilgi veren bir yazılım aracıdır.

<http://calculator.konkurentnost.mk/>

Hesap makinesine aşağıdaki web sayfalarından erişilebilir:

MC Hükümeti

Ekonomik ilişkilerin koordinasyonundan sorumlu Başbakan Yardımcısı Kabinesi

Yabancı yatırımlardan sorumlu Devlet Bakanı Kabinesi

Teknolojik Sanayi Geliştirme Bölgeleri Müdürlüğü

Yabancı Yatırımlar ve İhracat Teşvik Ajansı

 Калкулатор на финансиска поддршка за инвестиции и конкурентност

ПРОВЕРКА НА ОСНОВНИ КРИТЕРИУМИ

Внесете приходи:

Година	Приходи (MKD)
2017 г.	.00
2016 г.	.00
2015 г.	.00
2014 г.	.00

Внесете бр. на работени:

Година	Бр. на работени
2017 г.	
2016 г.	
2015 г.	
2014 г.	

☐ Припадници на корпораци или тргователски друштва

Финансиска поддршка за инвестиции:

1.1	Информациони и комуникациски услуги	1.2	Корпоративни и развојни услуги на компаниите и дојавувачки услуги на мали и средни компании
1.3	Услуги за управување на одделенија за тргователски и индустриски паркови и инсталации	1.4	Инвестициски услуги и одговорни финансиски услуги за мал и среден бизнис
1.5	Услуги за капитална инвестициска инфраструктура	1.6	Услуги на одредени субвенционирани и субвенции

Финансиска поддршка за конкурентност:

2.1	Услуги за конкурентност на мал и среден бизнис	2.2	Услуги за мали бизнис и услуги на конкуренција
-----	--	-----	--

Makedonya'da önemli yatırımlar örnekleri

• APTIV •

TEGB Skopje: €15M; 500 çalışan;
150 milyon EUR'luk tahmini gelir
Avrupa'daki araç üreticileri için
elektronik kontrol teknolojileri

TEGB Skopje: €45M; 1250 çalışan;
ABD, AB ve Orta Doğu pazarlarına
otobüs üretimi;
78.000 m2 fabrika büyüklüğü

Johnson Matthey

Tesis 1: €80M; 350 çalışan; Egzoz
katalizörleri üreticisi ve en büyük
ihracatçısı
Tesis 2: €65M; 300 çalışan; çift
üretim için ayarlanmış

Skopje

Otomotiv endüstrisi için üretim
kablo takımları
4 milyon Euro değerinde
brownfield yatırımı
300 çalışan

TEGB Skopje: €25M; 500
çalışan;
Kapasitör üretimi (Avrupa
ayakizinin konsolidasyonu)

Makedonya'da 5 yılda iki fabrika
20 milyon EUR'nun üzerinde
yatırım, 300 çalışan;
Otomotiv endüstrisi için hidrolik
hortumlar ve bağlantı parçaları

Aşama 1: Gostivar'da Brownfield
tesisi; 300 çalışan

Aşama 2: TEGB Kalkandelen'de
Greenfield projesi; € 20M; Koltuk
örtüsü üretiminde 2000 çalışan

€ 35M; 600 çalışan; Otomotiv
elektronik üretimi için 15.000
m²'lik fabrika

TEGB Struga: € 55M; 1.020 çalışan;
Proje: Brownfield'dan Greenfield'a
Otomotiv endüstrisi için elektronik
ve mekatronik

€ 20M; 3.500 çalışan;
Kablo takımları otomotiv
tedarikçisi; Makedonya'da
kablo tesisatı imalatı

TEGB Kiçevo: 20 milyon
doların üzerinde; 900 çalışan;
Hava yastığı ve modül üretimi
için 15.000 m²'lik tesis

TEGB Prilep: € 20M; 2000 çalışan;
Isıtma ve soğutma elemanları,
otomotiv endüstrisi için çeşitli
kablolar ve oksijen sensörleri

€ 25M; 6.000 çalışan;
Kablo takımı ve elektrik
yönetim sistemleri üretimi için
tesis

TÜRK YATIRIMLARI GELİŞMEKTE

Çağatay Kablo yatırımı 6 milyon Euro değerinde olup, 300 yeni işyeri açacaktır. Otomotiv endüstrisi için kablo üretimi için yeni tesis TEGB Skopje 1- Bunarcik'te bulunuyor. İlave olarak, Çağatay Kablo, Üsküp 1 serbest bölgesinde de bulunan otobüs üreticisi Belçika firması Van Hool'un tedarikçisi olacak.

Cemdag Lighting Europe yeni Greenfield projesine 4 milyon Euro yatırım yapacak ve TEGB Skopje 1- Bunarcik'te 200 işyeri açacak.

Murat Ticaret, Skopje 2 serbest bölgesinde 18.000 m² alana sahip bir kablo tesisi üretim tesisine 7 milyon € yatırım yapacak ve 500 kişiyi istihdam edecek.

Balkanlar Plastik

TIDZ Üsküp'teki kimya ve gıda endüstrisi için plastik ürünler ve paketleme tesisinin yapımını başlattı. Şirket, 7,5 milyon Euro'luk yatırım yapacak ve en başta 80' daha sonra ise 300 kişiyi istihdam edecek.

KANUNLAR:

Yatırımlara Mali Destek Kanunu

Devlet Yardımları Kontrolü Kanunu

Teknolojik Sanayi Geliştirme Bölgeleri Kanunu

Rekabetin Korunması Kanunu

DÜZENLEMELER:

- Bölgesel yardım verilmesi için şartlar ve prosedür hakkında düzenleme
- Yatay yardım verilmesi için şartlar ve prosedür üzerine düzenleme
- Devlet Yardım Verilmesi Bildirimi Gönderme Usul ve Şekli hakkında düzenleme

Zorica Apostolska

Doğrudan Yabancı Yatırımlar Bakanı

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Hükümeti

Ilinden Bul. n.2, 1000 Üsküp

Tel: +389 2 3118 022

E-posta: zorica.apostolska@gs.gov.mk

MACEDONIA